





ДМИТРО ЧЕРЕДНИЧЕНКО



Коник коникові – брат

*Казки
Притчі
Оповідки
Повісті*

*Художники
Катерина Міщук,
Оляна Рута*



КИЇВ «ВЕСЕЛКА»
ТЕРНОПІЛЬ «НАВЧАЛЬНА КНИГА – БОГДАН»
2013

УДК 821.161.2-93
ББК 84(4УКР)
Ч-46

До нової книги відомого українського дитячого письменника-гуманіста Дмитра Чередниченка увійшли казки, притчі, оповідки, повісті, які вчать маленьких читачів бачити незвичайне в звичайному, любити дивовижний, барвистий світ природи, піклуватися про слабких та беззахисних, бути уважними до тих, хто поруч.

ISBN 978-966-01-0572-0 («Веселка»)
ISBN 978-966-10-3251-3
(«Навчальна книга – Богдан»)

© Видавництво «Веселка», 2012



У ЙОГО ДУШІ
ЩЕ Й ДОСІ ЖИВЕ
ДИТИНА...

Дмитро Чередниченко пише дивовижно світлі й людяні твори. Ніжність і поезія охоплюють душу, коли читаєш його вірші, оповідання та повісті, казки, притчі та оповідки.

І завжди перегортаєш останню сторінку його книжок із відчуттям, що вже й небо над тобою таке людяне, таке... українське.

Вражає і багатогранність його творчої діяльності: поет і прозаїк, перекладач, літературний критик, мистецтвознавець і публіцист, журналіст, автор букваря й читанок для молодших школярів, громадський діяч. Десять років він видавав для українського шкільництва газету «Жива вода». А ще він – уважний і вимогливий майстер літератури, який бережно плекає юні таланти. Двадцять років Дмитро Семенович веде літературне об'єднання «Радосинь», з якого вже вийшло 75 письменників, членів Національної спілки.

Він вдало поєднує у своїй літературній творчості поетичну вишуканість лірики, тонкий гумор, щирість і задушевність прози; і все це пронизує тією глибинною сердечністю, що надає творам письменника особливого чару...

Уродженець Шевченкового краю, Дмитро Семенович не стомлюється пишатися своєю малою батьківщиною, у творах згадує дитячі мандрівки на Тарасову гору та з любов'ю пише: «Багато гарних куточків бачив я у своєму житті, красивих, навіть екзотичних, але найчарівнішою у світі була і лишилася

для мене земля між річками Россю і Росавою. Ті луки, і гори, й ліси... І навіть пісок на шляху в Межирічі. Досі чую запах того піску».

Вдачу працелюбного і чесного митця йому подарували батьки. Мати – добродісна і лагідна, працьовита й гостинна жінка, яка дуже любила, щоб у святкові дні долівка в хаті була притрушена свіжою травою. Батько – світлий мудрий чоловік, що ніколи не кривив душею, не поступався совістю, добре орієнтувався в українській і світовій літературі, розумівся на мистецтві, знав багато пісень, віршів напам'ять, умів і любив оповідати, хоч закінчив тільки чотири класи, курси кіномеханіків та бухгалтерів.

Під час війни фашисти спалили їхню хату, і батько-інвалід, без однієї ноги, з сім'єю жив кілька років у своїх односельців, аж поки збудував нове житло.

Дмитро читати вмів із трьох з половиною літ. У школі навчався добре, писав вірші. Після її закінчення вступив до Київського педагогічного інституту імені О. М. Горького. Здобувши професію вчителя, працював у школах Канівщини і Васильківщини під Києвом. Про його любов до дітей і до фаху педагога свідчать створені ним буквар та (спільно з Галиною Кирпою) читанки.

Природа щедро наділила його даром і письменника-митця, і вчителя-творця. Важко сказати, чому надає Дмитро Семенович перевагу, – йде по життєвій ниві сіячем рідного слова і мудрих учительських ідей.

Ось і тепер душа митця розкривається новою збіркою для дітей «Коник коникові – брат». Казки, оповідання й повісті цієї книжки об'єднано в розділи «Три ліхтарики в темному лісі», «Тиха розмова з батьком», «Дівчина моря й дельфін» і «Повісті». Кожен із цих циклів – ніби окрема книжка для дітей і водночас – єдиний неповторний твір. Бо об'єднав їх письменник майстерно: не звичним, усталеним у літературі прийомом тих самих героїв чи послідовним розвитком сюжетних колізій, а – дивовижно! – морально-етичним коренем та своєю дитинною душею.

Щирість, глибоке розуміння психології дитини, яка пізнає світ, сприймає його, також поєднують ці цикли воедино.

– Ану, герой у бабиній кофті, бігом додому, бо закоцюбнеш.

Як бачите, перша моя спроба заглибитись закінчилась невдачею. Невдалими були й наступні такі експерименти: то батько з болота витягне за труси чи з канави за чуприну, а то Сашко з Росі, ще й сказав, щоб я дав йому за це грудочку грузі.

– Ну, знайте, – сказав я тоді дома, – коли так, то хоч до праці мене прилучіть, бо немає про що писати: не пускаєте вглиб, пустіть ушир.

Саме прала мати білизну. Бачив я, що вона підсинює, – взявся їй допомогти (прати ж мені не дозволяли, боялись до води підпускати). Коли мати вискочила чогось там надвір, взяв я пляшечку з чорнилом та й вилив у ночви. На цей раз домашня критика стала визнавати не тільки письменницькі, але й малярські здібності. Та чомусь тепер мене відлучили не тільки від води, але й від ночов. Дарма. Форми праці я старався урізноманітнювати. Купили мені невеличку косу (п'ятку). То я всю цибулю й часник скошив. Зайнявся шевством (бо батько мій – умілий швець), то в хромових чоботях голови колгоспу обидві халяви позашивав. Став погріб копати – сусідові Миті ногу розрубав. А потім і свою вивихнув...

Покликали до мене фельдшера Якова Платоновича. Прийшов він, порозставляв свої пляшечки, коробочки, а я лежу на своїй міцній платформі, позираю на них:

– КАСТОРКА, – читаю.

А він:

– Яка ще касторка? Будем ногу вивертать, щоб не стрибав.

Думаю: «Оце тобі довіршувався, а як же я задом наперед у літературу входитиму? Пропав ні за цапову душу. А чим хоч вивертатиме?» Підчитую:

– БИНТ – бинт... ХІНА – хіна...

А Яків Платонович:

– Ти диви, читає... Е-е, хлопче, письменником будеш.

– О-о, до цього мені не звикати.

А сам собі міркую: «Стривайте, вже й медицина стала визнавати. Скоро й далі піде...»

Але далі тоді не пішло. Лягли чорні хрести на небо, несучи бомби. Лягли білі хрести на вікна, щоб не повилітали шибки. Лягли тривожні хрести на мрії. Зарясніли хрести й на кладовищах, у садках, над дорогами.

Та обіцяли хрици ще й грамоти навчити. До школи згукували дітвору. Пішов і я. Сів за парту, а переді мною прямо на стіл витеребенівся учитель. Звіром на всіх дивиться. Ледве хто поворухнеться, він і ляскає різкою по столу, наче шомполом, ще й нахваляється: «Дивися, шибенику, бо й по тобі ця тихомирка походить». Ну вас із такою вашою школою, думаю собі. Подавіться нею! Отак сказав і більше не пішов. Хай краще придивлятимусь, про що можна буде написати чи хоч розповісти... Сльози. Кров. Згарища. Руїни. О-о, те карбувалося в дитячій душі дуже міцно й навічно.

Коли ж за Курячою горою блиснули останні загарбницькі п'яти, став я до літератури знов лаштуватися. Тепер перейшов на епістолярний жанр. Дістав клаптик паперового мішка, огризок хімічного олівця й написав листа тітці Насті:

«Лист, пущений 9 березня 1944 року з армії.

Добрий день, дорога моя Насте!

Я ще живий і здоровий, чого й тобі бажаю. Тож за мене не журись. Заготуй собі сало і їж. Дівчат не обижай. Ой прощай, рідненька. Бо біжу хриця бить. Тікає, гад, аж чоботи губить.

Цілую кріпко. Твій Іван».

Склав я листа косинчиком, підписав адресу та й подався надвечір до сусідки.

– Тітко Насте, вам пісьмо.

Вона схопила його, до щоки тулить, сльозами поливає: «Ти живий ще, голубчику, живий...» Покликала дітей своїх, на призьбі посідали й читають. А я із-за тину визирую. Коли ось окропом ошпарило:

– Ах ти ж, голопузьку, ти ще й насміхатимешся!..

Домінікаса» й «Мишка Зіта», Йонаса Авіжюса «Пригоди та походеньки Барда», Вітаутаса Рачицкаса «Її ім'я – Ніппа» та «Ніппа хоче додому», книги Ядвіги Чюрльоніте «Спогади про Чюрльоніса», збірки Марцеліюса Мартінайтиса «Кукутісові балади»; з латиської – поезій Александра Чака («Поезії», 1988); з російської – Миколи Гончарова («Кораблики», 1979), Валентина Берестова («Де чаєчка живе?», 1983, «Веселе літо», 2008); з білоруської – Олеся Рязанова («Жало стріли»); а також перекладів окремих творів Е. Межелайтиса, П. Шірвіса, Жемайте, К. Кубілінскаса, В. Бложе, А. Бярнотаса, Р. Кятуракіса, Й. Стрелкунаса, Б. Балтрушайтіте, С. Гяди, А. Мікути, М. Карчяускаса, А. Балтакіса, А. Жукаускаса, Е. Матузявічюса, В. Реймеріса, В. Мозурюнаса, Ю. Юшкайтиса, В. Шульцайте, В. Рудокаса, В. Пальчинскайте, В. Каралюса, Няріми Нарути, Майроніса, К. Брадунаса, А. Пуйшите, М. К. Чюрльоніса, К. Шимоніса, К. Марукаса, П. Машьотаса, Й. Авіжюса, К. Борути, Й. Ліняускаса, А. Зурби, Б. Вілімайте, К. Сакалаускаса-Ванагеліса, В. Петкявічюса, П. Цвірки, З. Геле, Вайжгантаса, Я. Дягутіте, Й. Мікелінскаса, В. Рачицкаса, А. Дабульскіса, Й. Білюнаса, В. Креве, Р. Садаускаса, А. Льобіте, Р. Скучайте, Р. Кашаускаса, Л. Шимкуте, В. Бразюнаса, А. Йонінаса, Д. Пранцкетіте, Г. Алексаса, Б. Йонушкайте, Д. Собецкіса, П. Пуките, В. Гедгаудаса, Д. Чяпаускайте (з литов.), І. Аузіньша, К. Скуєнієкса, М. Чаклайса, Ю. Ванагса (з латис.); Я. Неруди, Я. Пельца, В. Стухла, Ю. Доланського, Я. Скацела, Б. Ржіги, Я. Сайферта, Й. Чапека, О. Секори, Я. Гербена, К. Ербена, Е. Петішки, Ф. Тенчіка, М. Флоріана, О. Сироватки (чес.); Б. Максимовича, Я. Коласа, С. Панізніка, О. Рязанова, І. Колесника, Я. Сіпакова, В. Вітки, В. Сидоренка, Е. Акуліна (білорус.); К. Конецької (польськ.); Д. Мягмара, Ж. Лхагви, Рінчена, Явухулана (монг.).

Автор досліджень про Павла Чубинського, Степана Васильченка, Василя Сухомлинського, Кирила Стеценка, Михайла Кипу, Леоніда Полтаву, Ганну Черінь, В. Стеблика, Олексу Кобця, рід Симиренків, про національну символіку; розвідок про українських та литовських письменників, художників, педагогів, про українсько-литовські літературні взаємини. Упорядкував антологію літературного об'єднання «Радосинь» (2004), альманах творів радосинців для дітей

«Сонячна Мальвія» (2005, 2007). У серії «Золота бібліотека» уклав збірку творів Степана Васильченка.

Нагороджений Почесною Грамотою Президії Верховної Ради Литовської РСР (1988), переможець конкурсу Української бібліотеки у Філадельфії (США, 1998), лауреат премій імені Павла Чубинського (1992), Максима Рильського (1994), Івана Огієнка (1996), Лесі Українки (2010), Романа Федоріва (2012), Литовсько-Українського культурного Фонду імені Тараса Шевченка (1999, 2006) та Всеукраїнського культурно-наукового фонду Т. Г. Шевченка (2006), кавалер ордена Великого князя Литовського Гедімінаса III ступеня (1996) та ордена Лицарський хрест – «За заслуги перед Литвою» (2003).

Відмінник народної освіти України (1988). Нагороджений медаллю Всеукраїнського педагогічного товариства імені Григорія Ващенка (2006).

Книгу «Павло Чубинський» було висунуто на здобуття Шевченківської премії.

З М І С Т

МОВЧУН Антоніна

У його душі ще й досі живе Дитина... 5

КАЗКИ, ПРИТЧІ, ОПОВІДКИ

Три ліхтарики в темному лісі

Гора, що дає крила 13

Вершники 17

Ластів'яча толока 20

Три ліхтарики в темному лісі 21

Сині черевички 22

Добрі лицарі 24

Бджолиний танок на калині 26

Коник коникові – брат 28

Про ворону, що хотіла стати відомою
на цілий світ 30

Помаранчевий котик 32

Біле 34

Дивні черевички 35

Жучок 37

Цапина борідка 39

Яблуко не таке, як усі	40
І туди б, і сюди б...	41
Зелена	43
Каштанчик	44
Граблі і Ковінька	45
Кудлай	46
Той, що прийшов захищати від дощу	47
Кульбабкосій	50
Дятел і Коник	52
Віконце Лисої Гори	53
Комашка завбільшки з мачинку	54
Бабка	56
Ящірка-веселка	57
Мітличка-метеличка	58
Ранкове кіно	60
Собачка-причіпачка	61
У Дубках	64
Рибалочка	66
Їжко і Пацько	67
Вивільжина флейта	69
Летюча ящірка	70
Василько Піддубний та індійський слон	72
Невдале полювання	76
Починається урок	77
Дмитрик	80

Товарrrr! Товарrrr!	82
Хвалькуватий літак	84
Хлопчик Івасик і дідусь Тарасик	86
Видуванчик	88
Білий голуб	90
Хатинка під лісом	92
Ласка	94
Недільний ранок	95
Кругова погоня	97
Студене джерело	100
Несподівані гостини	101
І то – гравець	104
Дев'ята ясочка	106
Оце тобі й дятел!	109
Сіра ворона	110
Білий песик	111
Мандрівка в село	112
Добродій і синичка	114
Ну й катаються!	117

Тиха розмова з батьком

Джек	119
Могучий і Вовчок	121
Чорнявка	122
Сторож нашого саду	124

Оце тобі й синичка!	126
Маленький велетень	127
Вернисосна	129
Лошачок	131
Карат	133
Тютя	134
Тягнисом	136
Пам'ятник судакові	138
Дівчина моря й дельфін	
До колиски	141
Триколірне кошеня	143
Братерство квітів	145
Іду в казку	147
Дівчина моря й дельфін	150
Очима до Дніпра	154
Каня	160
Ковзанка	166
З Михайлової гори	176
Барбос	185
Цок-цок і Стук-грюк	192
Казка про десятьох	194
Голос трави на світанку	198
Мандри Жолудя	200
Як я вчився рибалити	206
Мій тво-о-орчий шлях	208
Блакитна рибина	218

ПОВІСТІ

Жар-півень 226

Була собі казочка, жила собі качечка 246

Білий-білий Дзвіночок 292

Хлопчик Горіхове Зерня і Лісовичка 336

Біле кіно на синьому небі 359

Мій старший брат – Сивий Голуб 386

Коник-соловейко 404

Слово про автора 422

Літературно-художнє видання

ЧЕРЕДНИЧЕНКО Дмитро Семенович

КОНИК КОНИКОВІ – БРАТ

*Казки, притчі,
оповідки, повісті*

Передмова
МОВЧУН Антоніни Іванівни

Художники
*Міщук Катерина Василівна,
Рута Оляна*

Головний редактор *І. Т. Бойко*

Редактор *Г. В. Рогач*

Художній редактор *В. І. Зайцева*

Коректор *М. З. Волович*

Комп'ютерна верстка *Березанської Т. В.*

Підписано до друку 14.11.2012. Формат 60х90/16.

Гарнітура шкільна. Друк офсетний. Умовн.-друк. арк. 27,0.

Обл.-вид. арк. 23,4. Тираж 500 пр. Зам. № 1344

Національне видавництво дитячої літератури «Веселка»,
Мельникова, 63, м. Київ, 04050, тел. 483-95-01.

E-mail: [veselka @ ukr.net](mailto:veselka@ukr.net)

[www. veselka. com.ua](http://www.veselka.com.ua)

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців, виготівників
і розповсюджувачів видавничої продукції
серія ДК№3972 від 08.02.2011

Видавництво «Навчальна книга – Богдан»,
а/с 529, Тернопіль, 46008

[www. bohdan-books.com](http://www.bohdan-books.com); office@bohdan-books.com

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців, виготівників
і розповсюджувачів видавничої продукції
серія ДК№4221 від 07.12.2011

Віддруковано у видавництві «Навчальна книга – Богдан»,
пр. С. Бандери, 34-а, Тернопіль, 46002,
тел/факс (0352) 43-42-62, 52-06-07

Чередниченко Д. С.

Ч-46 **Коник коникові – брат : казки, притчі, оповідки, повісті : /Дмитро Чередниченко ; передм. А. Мовчун ; худож. К. Міщук, Оляна Рута.– К. : Веселка, 2012.– 430 с. : іл.**

ISBN 978-966-01-0561-4

До нової книги відомого українського дитячого письменника-гуманіста Дмитра Чередниченка увійшли казки, притчі, оповідки, повісті, які вчать маленьких читачів бачити незвичайне в звичайному, любити дивовижний, барвистий світ природи, піклуватися про слабких та беззахисних, бути уважними до тих, хто поруч.

**УДК 821.161.2-93
ББК 84(4УКР)**

Чередниченко Д. С.

Ч-46 **Коник коникові – брат : казки, притчі, оповідки, повісті : /Дмитро Чередниченко ; передм. А. Мовчун ; худож. К. Міщук, Оляна Рута.– К. : Веселка; Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2013.– 430 с. : іл.**

ISBN 978-966-01-0572-0 («Веселка»)

ISBN 978-966-10-3251-3

(«Навчальна книга – Богдан»)

До нової книги відомого українського дитячого письменника-гуманіста Дмитра Чередниченка увійшли казки, притчі, оповідки, повісті, які вчать маленьких читачів бачити незвичайне в звичайному, любити дивовижний, барвистий світ природи, піклуватися про слабких та беззахисних, бути уважними до тих, хто поруч.

УДК 821.161.2-93

ББК 84 (4УКР)